

Etterretningstjeneste

XU-gruppen som delvis ble rullet opp sommeren 1942 var kommet i gang igjen med sitt etterretningsarbeid - nå under betegnelsen ØMA. Den ble ledet fra Stockholm og stod i kontakt med London. ØMA drev generell etterretningsinnsamling og rapporterte bl.a. om styrkeforhold, festningsanlegg, skipsfart, havneforhold osv. Flere kvinner og menn fra ØMA ble imidlertid arrestert i september/oktober. En av den som da ble tatt av tyskerne var den kvinne som hadde ledet gruppen siden juni/juli 1942. Det lyktes ikke Sikkerhetspolitiet å få noen av de arresterte til å røpe noe om organisasjonen.

ØMA (CX) ble i løpet av året knyttet sammen med en annen gruppe, som også arbeidet for MI II ved den norske legasjonen i Stockholm. Denne gruppen hadde betegnelsen RMO. Den var særlig engasjert i alt som vedrørte tyske marineforhold og skipsfart. RMO hadde kontakter flere steder langs kysten sørover til Haugesund og nordover til Måløy. Gjennom kurerer ble meldingene sendt til "postkasser" til ledelsen i Oslo. Derfra ble informasjonen ført videre til Stockholm/London. Lederen for gruppen i Bergen ble betegnet B 105.

Det arbeid gruppene utførte var rikt på nervepirrende opplevelser. Abwehr og Gestapo - med sine dyktige etterforskere - var stadig på jakt etter etterretningsagenter og la meget stor vekt på kontraspionasjen i bergensområdet. Skipsfart og marineoperasjoner var av vital betydning for den tyske krigføring. Derfor var alle som var knyttet til arbeid på havnen, i skipsverftene, forsyningstjenesten, havne- og losvesenet o.l. stadig i tyskernes spesielle søkelys. Det var nettopp i disse sektorene at kvinner og menn metodisk samlet inn opplysninger, fikk fotografert tegninger og statistikk og sendt materialet videre til norske og allierte myndigheter.

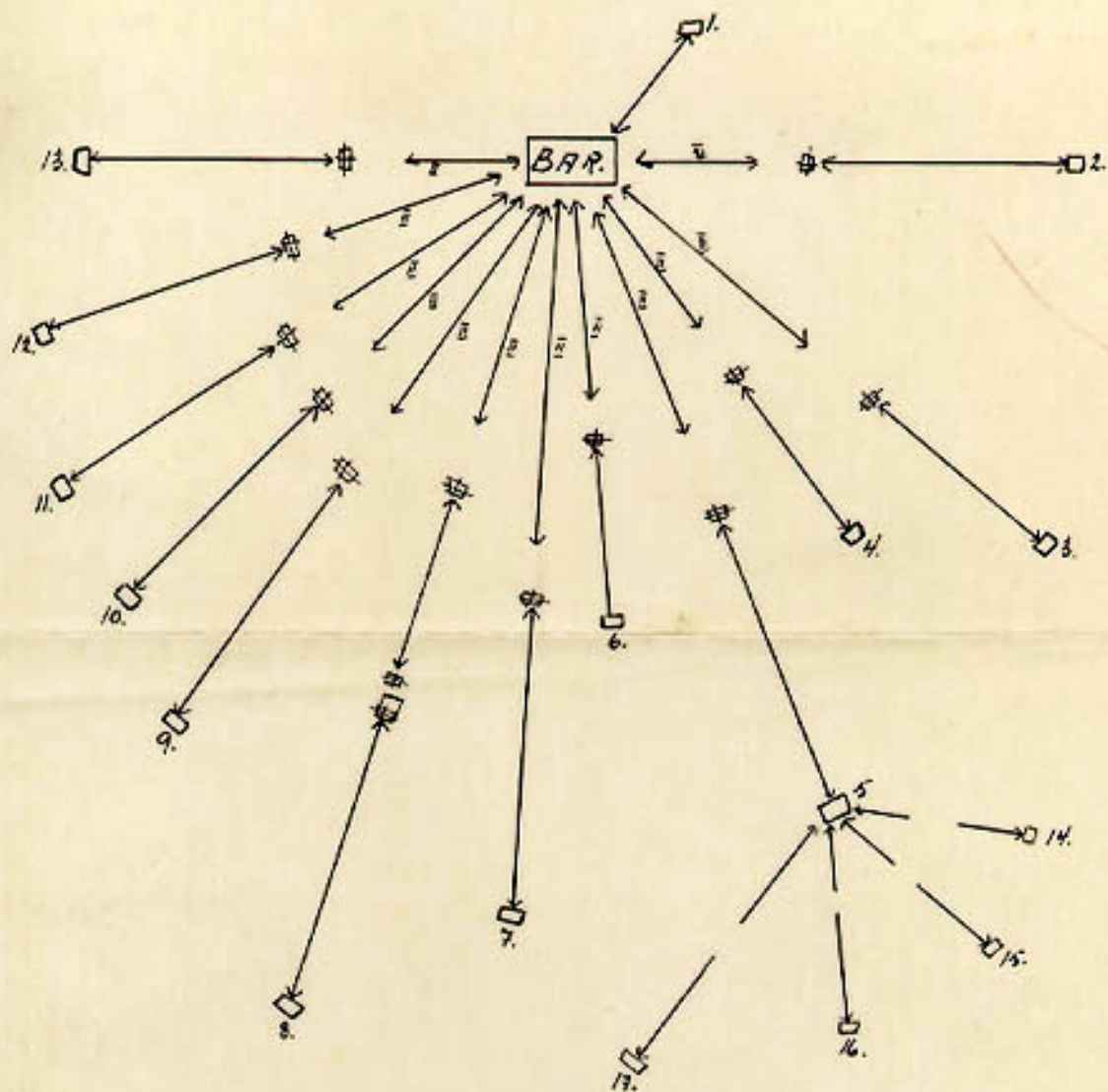
Også en tredje gruppe i Bergen var på denne tid engasjert i etterretningsarbeid. Den hadde dekknavnet "Pedersen-gruppen" og var tilknyttet den sjømilitære beredskapsgruppen SR. Gruppen bestod egentlig bare av én mann, og etter ordre fra oppdragsgiverne i Stockholm ble det i siste halvdel av september tatt kontakt mellom B 105 og adfanten. Det var blitt nødvendig fordi han etter hvert hadde fått problemer med å få videreformidlet

informasjoner han kom over.

En av de viktigste gruppene som ble satt inn i etterretningsarbeidet i 1943 var Bergen Anleggs Rapportasje - BAR. En bergenser som tok seg over til Sverige i mars gjennomgikk et spesialkurs i etterretningsarbeidshet og utpå sommeren returnerte han til byen. Han hadde en rekke hemmelige oppdrag, men viktigst var kartlegging av tysk militær virksomhet. I løpet av kort tid klarte han å skape en liten, men uhyre effektiv gruppe. Gjennom kontakter som ble plassert på tyske festningsanlegg, eller som allerede hadde arbeid der, klarte BAR å få stadig mer nøyaktige opplysninger om tysk militær byggevirkoshet, kommunikasjoner, personellsituasjon osv. Dokumenter, kart og skisser ble fotografert og filmene ble sendt med kurerer både østover og vestover. Om høsten kom det igang et kurer-samarbeid med ØMA. Men BAR nyttet egne kurerer til hasteoppdrag eller hvor stoffmengden krevde spesielle tiltak. Høsten 1943 begynte BAR etter anmodning av sine oppdragsgivere å samle etterretningsmateriale også fra stavangerområdet, bl.a. en mengde viktige data fra Sola flyplass.

Man kjenner eksempler på at det etter instruks fra den amerikanske legasjon i Stockholm ble drevet sporadisk etterretningstjeneste med egne folk i bergensdistriktet sommeren 1943. Den gruppen som kom med i dette arbeidet ble imidlertid rullet opp samme høst.

Det var flere etterretningsgrupper som skaffet seg oversikter over mannskapsstyrken på tysk side. En måte å få dette på var å studere de bestillinger som ble gjort ved Hansa bryggeri for tysk regning til forskjellige steder på Vestlandet. Disse talloppgavene ble sammenholdt med bestillinger som ble gjort av brød og bakervarer og det var så god overensstemmelse at man faktisk fikk et tilfredsstillende bilde av tallet på tyske mannskaper flere steder.

BAP: distr. sjef.

- 1: Doktor
- 2: Agenter
- 3: - - -
- 4: Olsen.
- 5: Entreprenør, forb. 14, 16, 17
- 6: Krokilde.
- 7: Hardanger.
- 8: Fjell.
- 9: Sogn. og Fjordane
- 10: Utgår

- 11: Kildahl.
- 12: Agenter
- 13: - - -
- 14: Hardla.
- 15: Nerheimsund.
- 16: Fedje.
- 17: Klauneset.
- II: forb. ledd til postboksar.
- ☐: post. boksar.

August 1943.